

Yritys- ja talousyhteistyön kehittäminen Barentsin alueella -hankkeen esittely

Tarkastuslautakunta 10.03.2025 § 11
260/00.03.02/2024

Arviointivuotta 2024 koskevassa tarkastuslautakunnan työohjelmassa (30.9.2024 § 34) yhdeksi arviointikohteista on määritelty *Yritys- ja talousyhteistyön kehittäminen Barentsin alueella* -hanke. Aihetta esittelemään on kutsuttu hankkeen projektipäällikkö, yhteyspäällikkö Timo Leinonen.

Yritys- ja talousyhteistyön kehittäminen Barentsin alueella -hanke tukee Barentsin alueneuvoston Pohjois-Karjalan puheenjohtajuusohjelman 2023–2025 toimeenpanoa, jossa taloudellinen yhteistyö on yksi neljästä painopisteestä, sekä Suomen puheenjohtajuutta Barentsin taloudellisen yhteistyön työryhmässä (Working Group on Economic Cooperation, WGEC). Lisäksi hanke tukee IBA-rahoituksen arktisen ja Barentsin alueen yhteistyön vuodelle 2024 määritetyistä toimialoista kestäväää kehitystä, taloudellista yhteistyötä ja puhtaan/vihreän siirtymän edistämistä.

Hankkeen tausta ja tarve

Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoiset alueet ovat kokeneet suuria muutoksia viime vuosina. Euroopan ja maailman poliittinen ja taloudellinen tilanne on muuttunut merkittävästi. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on lopettanut lähes kaiken talous- ja yritys yhteistyön Venäjän kanssa ja pakottanut yritykset etsimään korvaavia markkinoita muista maista. Samalla logistiset reitit muuttuivat erityisesti Suomessa ja yritysten kuljetuskustannukset kasvoivat. Venäjälle asetettujen pakotteiden myötä energian tuonti Venäjältä loppui, mikä nosti energian hinnan ja vaikeutti energian saantia. Ennätysellinen inflaatio on nostanut yritysten rahoituskustannuksia ja vähentänyt yritysten investointeja. Suomen ja Ruotsin Natoon liittyminen ja huoltovarmuus vaikuttavat tulevaisuudessa yhä voimakkaammin investointitarpeisiin ja -kohteisiin.

Väestönkehitys ja ikärakenne on suuri haaste alueen maakunnille ja niiden yrityksille. Lähes kaikissa Barentsin alueen maakunnissa väestömäärä vähenee samalla kun vanhempien ikäluokkien osuus väestöstä kasvaa ja työikäisten ja nuorten määrä vähenee. Tämä on vaikuttanut yrityksiin siten, että niiden on ollut entistä vaikeampaa saada riittävästi ammattitaitoista työvoimaa.

Haasteista huolimatta monien pohjoisten alueiden kehitys on ollut varsin myönteistä. Lapin kauppakamarin syksyllä 2023 teettämän selvityksen mukaan Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden investointipotentiaali oli huimat 187 miljardia euroa vuoteen 2035 mennessä, josta vahvistettuja tai jo toteutuksessa olevien hankkeiden arvo oli 98 miljardia euroa.

Investointien toteutumisen tiellä on kuitenkin monia pullonkauloja. Lapin kauppakamarin selvityksen mukaan tärkein vihreän siirtymän investointien pullonkaula oli työvoiman riittävyys. Tämä koski lähes kaikkia tarkasteltavia teollisuudenaloja, mukaan lukien kaivostoiminta ja teollisuus sekä metsäteollisuus ja biotuotteet sekä matkailu.

Kehitystarpeet ja -haasteet ovat alueilla samankaltaiset. Yritysten tulee löytää uusia markkinoita, vähenevä ja ikääntyvä väestökehitys uhkaa alueiden ja

kuntien talouskehitystä ja palvelujen järjestämistä asukkailla sekä suuret haasteet ammattitaitoisen työvoimaan saamisessa uhkaavat investointipotentiaalin toteutumista ja yritysten kasvua.

Haasteiden ollessa alueella jaettu, on tarpeen selvittää, mitä alueet voisivat oppia toistensa ratkaisuksista, miten rajanylittävää kauppaa ja talousyhteistyötä voidaan lisätä ja miten yhteisiä haasteita voitaisiin ratkaista rajanylittävän yhteistyön avulla.

Hankkeen tavoitteet ja tärkeimmät toimenpiteet

Hankkeen tavoitteena on, että

- 1) Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden ja niiden yritysten taloudellinen ja yritys yhteistyö on lisääntynyt.
- 2) Tietämys osaavan työvoiman saatavuuden ratkaisuksista on parantunut pohjoisilla alueilla.
- 3) Pohjoisten alueiden tuotteiden ja palveluiden näkyvyys on lisääntynyt.

Hankkeen tärkeimmät toimenpiteet:

- 1) Järjestetään "Business opportunities in the Barents Region" seminaari Joensuussa. Seminaarin tavoitteena on talous- ja yritys yhteistyön lisääminen alueiden välillä, yritysten vienti/tuontikaupan lisääminen ja eri alueiden liiketoimintamahdollisuuksien esittely. Seminaarin yhteydessä järjestetään vierailuja Pohjois-Karjalan kaivostoiminnan ja metsäbiotalouden ja rakentamisen kärkiyrityksiin. Lisäksi yrityksillä on mahdollisuus kahdenvälisiin B2B-tapaamisiin.
- 2) Laaditaan selvitys ammattitaitoisen työvoiman tarpeista, saatavuuden haasteista ja niiden ratkaisuksista Barentsin alueella.
- 3) Järjestetään valokuvauuskilpailu, jonka tavoitteena on lisätä Barentsin alueen näkyvyyttä sykehdyttävien tuotteiden ja palveluiden tuottajana ja tarjoajana ja siten lisätä alueen kiinnostavuutta.

Ehdotus (Lautakunnan pj.) Tarkastuslautakunta merkitsee saadun selvityksen tietoon saatetuksi.

Päätös Merkittiin tiedoksi.

Asian käsittelyn ja päätöksenteon aikana kokouksessa läsnä oli yhteyspäällikkö, hankkeen projektipäällikkö Timo Leinonen.

Lisätietoja Vili Hirvonen, asiantuntijasuunnittelija
vili.hirvonen@pohjois-karjala.fi, puh. 050 476 8661